באנקעט פאר דזשייקאב דע האאז, זונטאג — דעם 3טן מאי 6.30 נ. מ. אין — ראיאל אלעקסאנדרא האטעל — אין דאלאר פאר א פערזאן

זון אויפגאנג — 5.10
זון אונטערגאנג — 7.42

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואך

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

וועטער
קלאר און קילער

Vol. 21, No. 85. Friday May 1, 1931. — Published Daily except Saturday and Sunday. — דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג — פרייטאג יד׳ אייר, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
MAY 6 1931

2,000 אנטלויפן פון פארפלייצטן שטעטל אין ווילנער קרייז

שטעטל דרוזשע פארפלייצט און באפעלקערונג רעטעט זיך קוים מיט די לעבנס — 500 יאריקע שול פארטרונקען און זעלטענע אלטע ספרים פארניכטעט

ווילנער גובערנאטאר ציט צוריק דערלויבניש ארויסגעגעבן פאר אידישער שול און אידישן לערער סעמינאר

ווילנע, מאי 1 (איטא).— צוויי טויזנטן אידן זיינען נעכטן אין איילעניש אנטלאפן פון פון זייערע הייסען אינ׳ם שטעטל דרוזשע, ווען די פארפלייצונג וואסערן האבן זיך פלוצלונג אריינגעריסן, פארטרינקענדיק דאס שטעטל. צוויישן די פליכטלינגען זיינען דא 500 קינדער.

דיי שפיין זאפאסן זיינען ניצדריק אין הונגער דראעט די אנטרונענע, כאטש דיי רעגירונג האט ארויסגעגעבן די סומע פון טויזנט זלאטעס פאר הילף.

צווישן די געבייידעס צעשעדריקט אינם שטעטל געפינט זיך אויך די שול וואס אין 486 יאר אלט. א סך זעלטענע ספרים אין די שאפעס פון דער דורות־אלטער שול זיינען פארטראגן געווארן מיטן וואסער, און בלויז דורך דער העלדישקייט פון איר־ניקע אידן פון שטעטל זיינען די ספר־תורה׳ס געראטעוועט געווארן. כאטש דער ארון קודש איז פארטראגן געווארן פונם וואסער.

ווילנע איז ווידער אריינגעוואָרפן געווארן אין פינסטערניש. ווען די עלעקטרי־שע סטאנציע האט זיך ווידער אפגע־שטעלט צוליב דעם וואס זאלץ איז מיטן וואסער אריינגעטראגן געווארן אין די דר־נאמאס.

די ווילנער אידישע קהלה האט ארגאנ־זירט אן אומאפהענגיקן הילף קאמיטעט צו העלפן די געלעטענע פון דער פארפלייצונג.

ווילנע, מאי 1 (איטא).— די קאנצע־סיע וואס איז נים לאנג צוריק געגעבן גע־ווארן פון דער רעגירונג צו עפענען א נייע אידישע פאלקס־שול אויפן נאמען פון ש. פרוג און פאר דער עפענונג פון א ״צישא״ לערער סעמינאר, אין צוריקגעצויגן געווארן פונם ווילנער שול אינפאָרמירט אויס׳ן גרונט, אז די דאזיקע אינסטיטוציעס האבן א ״פאליטישן כאראקטער״.

א פארזאמלונג פון דער אידישער אינ־טעליגענץ איז פארגעפן געווארן אונטער דער פארזיצערשאפט פון דר. שאבאד, צו באטראכטן מיטלען ווי צו קרינן צוריק די קאנצעסיע.

ציוניסטישע פירער ניט צופרידן מיט׳ן אנגאנג פון פארהאנדלונגען

פארהאנדלונגען צווישן אגענטור און רעגירונג זיינען דערווייל אפגעלייגט געווארן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

לאנדאן, מאי 1 (איטא).— כאטש קיין צופרידנהייט און אן אומזיכערקייט מיטן אויסגאנג פון די פארהאנדלונגען. דער אינטערנאט וועגן אין דערגיינונג פאר־האנדלונגען צווישן דער אידישער אגענ־טור און דער אינטער־דעפארטמענטאלער קאמיסיע פון דער ברטישער רעגירונג, דערווייסט זיך אבער די ״איטא״ פון ראָ־יעלע קוואלן, אז די ״ווייטערדיקע פאר־האנדלונגען זיינען דערווייל אפגעלייגט געווארן, ביז די רעגירונג וועט צושטעלן שריפטלאך אירע פארשלאגן צו דער אי־דישער אגענטור.

עס ווערט פארשטאנען, אז ביי דער זיצונג פון דעם מיטוואך זיינען ארויס־געשטאומען גאנץ באדייטנדיקע חלוקי־הדעות׳ן צווישן די פארשטייער פון דער אגענטור און פון דער רעגירונג בנוגע דעם ציל פון דעם אנטווילונגס פלאן. א דאנק אט דער וויכטיקער פראגע, איז אפגעלייגט געווארן אן א זייט די הויפט פראגע וואס איז דיסקוטירט געווארן ביי דער פריערדיקער זיצונג, דער פראגע פונם פערסאנאל פון דער קאמיסיע וואס דארף האבן דעם אויפזיכט אויף דער אנט־וויקלונג פונם פלאן, און די דיסקוסיעס האבן זיך געדרייט ארום דער מער ווייכ־טיקער פראגע — ווען די צילן פונם פלאן.

עס ווערט באקאנט, אז גלייך נאך דער מיטוואכדיקער זיצונג האט די עקזעקו־טיווע פון דער אידישער אגענטור אפגע־האלטן א זיצונג צו פארהאנדלען וועגן דער לאגע.

אין די ציוניסטישע קרייזן ווערט באריכטעט, ווערט ארויסגעציינט אן אומ־

פראנקרייך האט באלד פרעזי־דענט וואָ׳ן, אבער מען ווייס ניט געגוי די קאנדידאטן

פאריז, מאי 1.— אין צוויי וואכן ארום קומען פאר פרעזידענט וואָ׳ן אין פראנק־רייך, אבער דערווייל ווייס נאך קיינער ניט געגוי ווער זיינען די קאנדידאטן פאר דעם העכסטן פאסטן אין דער רעפובליק.

פריינט פון אריסטיד בריאן פארזיכערן אז ער וועט זיין א קאנדידאט. דער בעל דבר אליין אבער וויל ניט זאגן קיין ווארט וועגן דעם, אז ס׳איז נאר ניט זיכער, אז ער זאל זיך וועלן פאליטיש ״באגראבן״ אויף אזא אויפן.

פאול דומער, פרעזידענט פונ׳ם סע־נאט, איז איינער פון די ווארשיינלאכ־סטע קאנדידאטן. ער איז אבער 74 יאר אלט, און דאס קאן באמאכט ווערן פאר א צו הויכן עלטער פאר א פרעזידענט.

פראמינענטער ציוניסטישער פירער עפנט דא דעם קרן היסוד קאמפיין

באנקעט לכבוד דזשייקאב דע האאז דא דעם זונטאג אוונט

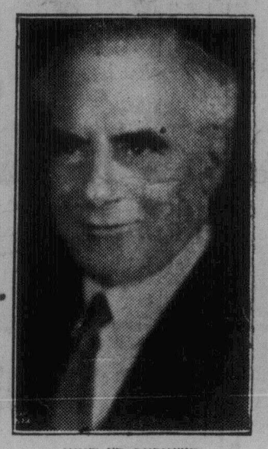

דזשייקאב דע האאז

אלצדינג איז פארטיק פאר דעם קבלת־פנים פון דזשייקאב דע האאז, וועלכער איז איינער פון די פראמינענטסטע אידי־שע פערזענלאכקייטן אויף דעם אמעריקא־נער קאנטינענט.

דזשייקאב דע האאז איז איצט אויף א רייזע אין מערב קאנאדע אין די איני־מערסטן פון ארץ־ישראל, און ער וועט זיין אין ווינניפעג פון זונטאג דעם 3טן מאי ביז דעם 15טן מאי. א גרויסער עפנט־לאכער באנקעט ווערט צוגערייט לכבוד דעם גאסט אין ראיאל אלעקסאנדרא האָ־טעל אויף היינטיקן זונטאג אוונט, און מר. דע האאז וועט זיך באנוצן מיט דער געלעגנהייט צו האלטן א רעדע פאר די ווינניפעגער ציוניסטן און פאר די מיטגלי־דערנס פון הדסה.

מאנטאג אוונט, דעם 4טן מאי, וועט מר. דע האאז אדרעסירן א גרויסע מאסן פארזאמלונג אין ציון זאל, סעלקירק עוועניו איסט (אין דער געביידע פון ״דאס אידישע וואָרט״). די פארזאמלונג וועט געעפנט ווערן ניט שפעטער פון 8.30, און אלע זיינען געבעטן צו קומען אין צייט.

דער נאסטן פון דע האאז איז גוט באַ־קאנט צו אלע אידן אומעטום. ער האט א גרויסע קאריערע אלס זשורנאליסט, אר־גאניזאטאר און איינער פון די פירער פונ׳ם ציוניזם, נאך פון דר. הערצל צייט־טען, וועמעס ערן־סעקרעטאר ער איז געווען. ער איז געווען דער ענגלישער סע־קרעטאר ביי דעם ערשטן ציוניסטישן קאנגרעס און פון יענער צייט איז ער ביז היינטיקן טאג פארבליבן אן אקטיווער טור־ער אין דער ציוניסטישער באוועגונג, און איצט איז ער א מיטגליד פון דעם אד־מיניסטראטיוון קאמיטעט פון דער ציו־ניסטישער ארגאניזאציע אין אמעריקע, און ער איז קרעדיטירט אלס איינער וועל־כער האט געהאלפן שאפן די באלפור דע־קלאראציע.

אלס זשורנאליסט האט ער זיך אויס־געצייכנט מיט זיינע שריפטן אין א צאל צייטונגען און זשורנאלן. ער איז געווען דער רעדאקטאר פון ״לאנדאן דזשואיש וואיר־לד״; ״די באסטאן דזשואיש אדווא־קייט״ און ער איז אויך א שטענדיקער מיטארבעטער אין ״דער דייליי ניוז״; ״פאל מאל גאזעט״, פון לאנדאן; ״באסטאן גלאב״, די ״העראלד״ און פון א צאל אנדערע צייטונגען, וועכנטלאכע און מאנאטלאכע. ער האט אויך געשריבן אן אפהאנדלונג וועגן ״אידישע נויטן און אידישע אידעאלן״; וועגן דר. הערצל און לואיס ד. בראנדייס און א. וו.

דזשייקאב דע האאז איז אויף זיין רייז זע מיט זיין פרוי, און זי וועט זיין דער נאסט ביי דער ווינניפעגער הדסה ביי א ספעציעלער טיי, וואס וועט געגעבן ווערן לכבוד איר מאנטאג ביימאג אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל.

אויף זייער רייזע איבער מערב קא־נאדע, וועלן זיי באזוכן פאלגנדיקע פונקט־טען: ברענדאן, עסטעוואן, דערזשיינע, מאסקאטון, קאלגארי, עדמאנטאן און וואנ־קאווער.

צוליב דעם וואס זייער צייט איז באַ־גרעניצט, וועלן זיי די שטעלאך יארקטאן און קעמסאק נים באזוכן, ווי עס איז פריער געווען אנאנסירט.

——(::)——

מאי פייערונג אין פרייהייטס טעמפל

די ארבעטער הילפס געזעלשאפט פירט דורך א מאי פייערונג היינט, 8.30 אוונט, אין פרייהייטס טעמפל. דערנער אין אי־דיש וועלן אדרעסירן די פארזאמלטע און א מוזיקאלישע פראגראם וועט דורכגע־פירט ווערן. אלע זיינען געלאדן צו קו־מען.

ניי ערד ציטערנישן טרייסלען אויף טראנס־קאווקאזיע

מאסקווע, מאי 1.— נייע ערדציטער־נישן האבן אויפגעטרייסלט די סאוועטי־שע רעפובליק פון אזערבערדזשאן, און טראנס־קאווקאזיע. פאראורזאכנדיק גרוי־סען חורבן.

די צאל קרבנות פון די ערדציטערנישן וואס האבן זיך אנגעפאנגען אין נאכ־טשעווא לעצטן מאנטאג דערגרייכט שוין איצט ביז ארום 500 אין טויטע און אי־בער 2,000 אין פארוואונדעטע. די פאר־בליבענע באפעלקערונג האט מורא אריין אין די הייזער און וואלגערט זיך אין דרויסן. די פארברינדונגען מיט די נעלי־טענע זיינען אין א סך פלעצער אויבערגעריסן, און ס׳איז שווער צו באַ־שטימען די גענויע צאל קרבנות.

אין קווינס טעאטער

היינט און מארגן פירט אויף די יעקב קאהן (בערלין) טרופע צום ערשטן מאל אין ווינניפעג ״א אידישע תחונה״, מיט פופצן נומערן געזאנג. יעקב קאהן פאר־זיכערט, אז דאס איז זייער אן אמוזירנ־דיקע פארשטעלונג, דער נאנצער אנ־סאמבל וועט זיך באטייליקן אין דער אויפפירונג.

זונטאג אוונט וועט געשפילט ווערן א קאנצערט. עס וועלן דורכגעפירט ווערן איינאקטערס, שפאסן, געזאנג און טענץ.

——(::)——

היינט רעצטער אוונט פון מו־זיקאלישער פייערונג

היינט איז דער לעצטער טאג פון דעם מאניטאבא מוזיקאלישן פייערונג קאנ־קורס וואס איז אנגעפירט געווארן אין ווינניפעג אין פארלויף פון די לעצטע 12 טעג. איר האט נאך היינט אוונט א גע־לעגנהייט ביי צו וואוינען דעם לעצטן קאנקורס אין פלעיהאוז טעאטער פונקט אכט אויינער.

מארגן (שבת), דעם 2טן מאי, 8 אויינער אוונט, וועט אין פלעיהאוז טע־אטער פארקומען דער פינאלער קאנצערט אין וועלכן עס וועלן זיך באטייליקן א צאל פון די געווינער פון די ערשטע פריזן, און מען וועט אויסטיילן פריזן צו אלע געווינער.

——(::)——

אידישער יונגערמאן גע־ווינט מאניטאבער שאך טשעמפיאנשיפ

נאך צוויי אידן פארגעטען ערשטע פלעצער

גרויסע גבורות זיינען ארויסגעצייגט געווארן פון מיטגלידער פונ׳ם אידישן שאך קלוב אין דעם טורניר פאר דער מאניטאבער שאך טשעמפיאנשיפ און פאר דער איזידאר איש־הורוויץ טראפיע, וועל־כער האט זיך נאר וואס פארענדיקט. דריי מיטגלידער פונ׳ם קלוב האבן פארהאלטן דעם אויבנאן אינ׳ם טורניר, געווינענדיק די דריי ערשטע פריזן.

ד. קרימער, א באקאנטער שאך־שפילער פונ׳ם קלוב, האט געוואונען דעם ערשטן פריז און די טראפיע פאר׳ן יאר 1931: א. מאגול (מאגילעווסקי) האט פארכאפט דעם צווייטן פריז, און א. העלמאן — דעם דריטן.

רעגיסטראציע פון קרובים פאר אימי־גראציע דערלויבנישן שבת און זונט.

ווי מיר האבן שוין געמאלדן, האט דער אימיגראנטן הילף פאראיין באר־שלאסן צו שיקן א רעלענאציע קיין אטא־ווא, צו פרובירן קרינן אימיגראציע דער־לויבנישן פאר א צאל אפליקאנטן, וואס ווילן אראפברייגנען אחער זייערע נאענ־סט קרובים, ווי עלטערן, פרויען, קינדער ביז 21 יאר (ניט בלויז ביז 18) און בלוט.

די רעגיסטראציע פון אזעלכע אפלי־קאציעס וועט דא פארקומען בלויז צוויי טעג: דעם שבת און זונטאג, מאי 2טן און 3טן, אין אפיס פון אימיגראנטן־הילף פאראיין, יעדער איינער וואס וועט־רעט זיך נאך א דערלויבעניש אין גע־

בעטן בייצוטראגן צען דאלאר פארן פאראיין, צו העלפן אויסהאלטן די אי־מיגראנטן פאר וועלכע דער פאראיין האט נאראנטירט.

דער פאראיין איז נאטירלאך ניט זי־כער און קאן ניט גאראנטירן, אז די אפ־ליקאציעס וועלן גוטגעהייסן ווערן פונ׳ם אימיגראציע דעפארטמענט אין אטאווא. ער וועט אבער טאן וואס ער קאן און וועט פרובירן צו קרינן אזויפיל דערלוי־בענישן פאר אט דעם סארט אימיגראנטן, וואס וואלטן ניט באוויזרקט די ארבעטס־לאזיקייט לאנד.

די אפליקאנטן זיינען געבעטן צו ווענדן זיך בלויז אין די דערמאנטע טעג.

מאי פייערונג אין פרייהייטס טעמפל

די ארבעטער הילפס געזעלשאפט פירט דורך א מאי פייערונג היינט, 8.30 אוונט, אין פרייהייטס טעמפל. דערנער אין אי־דיש וועלן אדרעסירן די פארזאמלטע און א מוזיקאלישע פראגראם וועט דורכגע־פירט ווערן. אלע זיינען געלאדן צו קו־מען.

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

פרייטאג, מאי 1

יובילעי און מאי פייערונג ביי מוטער פאראיין פון פרעשוי, 8.30 נ.מ., אין פרץ אינסטיטוט.

1טע מאי אקאדעמיע ביי פארטיי און יוגנט לינקע פוע״צ, 8.30 אוו., אין פרץ אינסט.

ערשטער מאי פייערונג אין פרייהייט טעמפל, 9 אוו., אויפן. איר. ארב. הילף נעז.

ערשטער מאי פייערונג פון הנוער השובר אין איינעגעס לאקאל, 8.30 אוונט.

ערשטער מאי פייערונג פון סירקין ברענטש א. נ. א. פ., בר. 1 פוע״צ און צעירי ציון, 8.30 אוונט, אין פאלקס שול

שבת, מאי 2.

גרינדונג באנקעט און טאנץ ביי איד. ארב. קולב, קלוב, 9 אוונט, אין פרץ זאל.

זונטאג, מאי 3

״טעג־טאג״ פאר פרייהייט טעמפל ביבליאטעק.

קאמפיין פאר מיטגלידערשאפט פון בית־יתומים, אויפזיכט ״לוידים סאפיי־טי״.

טאנץ אין ציון זאל, 8.30 אוו., אויפן. יוגנט געווערקשאפטן קאמפיין.

פ. זאלף: רעצענזיע איבער א בוך, איד. ארב. קולם. קלוב 2.30 נ.מ. אין פרץ־אינסט

טיי פון מאקאריווער פרויען פאראיין ביי מרס. דזש. שוחט, 125 מאקריי עווע.

איקאר טיי ביי מרס. באז, 347 באראוס עווע., 2 ביז שפעט.

אלגעמ. פארזאמ. און וואלן ביי בני עו־רה. פרי לאאן און בעג. אסן, 11 פרי, אין נייער ת״ת.

(שלוס אויף זייט 3)

פייערט היינט זיין 50טן געבורטסטאג

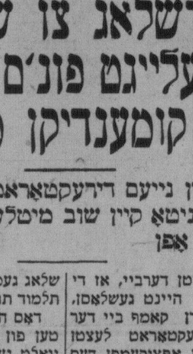

ח. י. ווייל־דער, פרעזידענט פון ״דאס אידישע וואָרט״, ווערט היינט באגריסט צו זיין 50טן געבורטסטאג.

טר. ווייל־דער איז פארבונדן מיט דער צייטונג פאר די לעצטע 16 יאר, און איז נאך לייגנער פארבונדן מיט דער היינער ציוניסטישער טעטיקייט (ער איז ערן ווי־צע־פרעזידענט פון דער קאנאדער ציונים־טישער ארג.) און מיט א נאנצער רייע אנ־דערע בעזעלשאפטלאכע טעטיקייטן.

די ווראקציע און פעראנאל פון ״דאס אידישע וואָרט״ דריקן אים אויס זייער האַרציקסטע באגריסונג צו זיין 50טן גע־בורטסטאג.

נייער פאָרשלאג צו שליסן תלמוד־תורה אָפּגעלייגט פונ׳ם דירעקטאָראט ביז קומענדיקן מיטוואך

ערשטע זיצונג פון נייעם דירעקטאָראט לעצטן אוונט געפינט אז עס זיינען ניטאָ קיין שוב מיטלען צו האלטן ווייטער די תלמוד תורה אָפן

עס האט שוין געהאלטן דערביי, אז די תלמוד תורה זאל זיין היינט געשלאסן, און בלויז נאך א ביטערן קאמף ביי דער זיצונג פונם נייעם דירעקטאָראט לעצטן אוונט איז עס געלונגען אָפּצוקומפן דעם גזר דין און האלטן די ת״ת אפן ביז קר־מענדיקן מיטוואך, ווען א פאראזאמלונג פון אלע ביישטייערער ווערט פארופן צו באַ־שליסן די פראגע.

דער נייער דירעקטאָראט, אויף זיין ער־שטער זיצונג, האט זיך געפונען פאר א לאגע, פון וועלכער ער האט נים געקאָנט זען ווי ער זאל אריינגיין. די לערער האָ־בען שוין ניט געקראָגן קיין שכירות פאר אדום פיר חדשים, אויסגרן דרוק פון אנ־דערע דרינגענדיקע חובות, און מיט א פוס־טער קאסע. נים געפינענדיק קיין שום אויסוועג פון דער לאגע, איז דער פאר־שלאג געמאכט געווארן גלייך צו שליסן די תלמוד תורה.

דאס האט אבער ארויסגערופן פראטעס־טן פון איניקע טוער אין לערער. דאס וואלט געמיינט, האבן זיי גע׳טענה׳ט, אז הונדערער קינדער זאלן פארבלייבן אז א אידישער דערציאונג, און אז די לערער מיט זייערע פאמיליעס זאלן איבערגעלאזן ווערן קרבנות פון הונגער און נויט, אז האפענונגען אפילו איינצוטאנען עפעס פאר די חדשים וואס זיי האבן געארבעט פאר דער ת״ת.

דאס האט צום סוף געווירקט אויף די פארזאמלטע, און ס׳איז באשלאסן גע־ווארן צו פארדרוסן א מאסן־פארזאמלונג פון אלע ביישטייערער אויף קומענדיקן מיטוואך, וואו די פראגע וועט דאר־פן ענדגילטיק באשלאסן ווערן.

מאָסלים קאנדידאט פירט צום דורכ־פאל פון אן ארבעטער קאנדידאט אין ״ביי עלעקשאן״

אשטאן־אנדער־ליין, ענגלאנד, מאי 1.מען: גאַרדאן, ארב., 11,005, און יאנג, — א דאנק דער צעשפליטערונג אין דימאסליאיסט, 4,472. אמווייניקסטנס צוויי ארבעטער רייען וואס אין פאראורזאכט נע־דריטל פון יאנגס שטימען וואלטן גענאנ־ווארן דורכדעם וואס סער אסוואלד מאסלינגען פאַר׳ן ארבעטער קאנדידאט, און ער האט ארויסגעשטעלט דא זיין איינגעעפנטואלט דערווייל־לט געווארן, ווען ניט מאס־קאנדידאט, איז די ״ביי־עלעקשען״ דאליס קאנדידאט.

נעכטן געוואונען געווארן פונ׳ם קאנסער־וואטיוון קאנדידאט. קאנסערוואטיווע פעסטונג ביז מיט 7 יאר

דער רעזולטאט פון דער אפשטימונג איז געווען: בראורדבענט, קאנס., 12,420 שטי־

(שלוס אויף לעצטער זייט)

אוסטרגעזונגענלאכע ״בארגענס״

מיך ציען דיר אויפמערקזאמקייט פון אונזערע לעזער צו דיר אויסערגעוויינ־לאכע בארגענס וואס ווערן אנאנסירט אין היינטיקער אויסגאבע פון ״דאס אידישע וואָרט״.

א גרויס פלאץ פארגעמט דער אנאנס פון א באנקראטירטן רזשעלרי סטאק, זילבערוואר, זיינערס, דימענטן און א. וו. ווערן אנגעבאטן צו וויי־ניקער ווי א העלפט פעקטאָרי פריזן.

אויף אן אנדער פלאץ געפינט זיך א גרויסער אנאנס פון באזונדער וויכטיקיים פאר סוחרים פון שטאט און קאנטרי, ווייל דארט ווערט אויסגע־רעכנט דער סטאק פון א באריכטן גרויסן האלטייל, וועלכער ווערט אנגע־באטן מיט ביז פופציק פראצענט דיסקאונט.

דאס זיינען ניט קיין אויסנאמען — און מיר ווילן ווידער אמאל דער־מאנען די לעזער פון ״דאס אידישע וואָרט״, אז דער ווערט פון א צייטונג לייגט ניט איינגאנצן אין דער זשורנאליסטיק, נאר אויך אין די אנאנסן. דורך זיי געפינען אויס די לעזער זייער אפט גוטע געלעגנהייטן פאר זיי צו קויפן דאס וואס איז נויטיק, צו באקוועמע באדינונגען און ביליקע פריזן.

לייענט די אנאנסן אין ״דאס אידישע וואָרט״ און באנוצט זיך מיט זיי פאר אייערע איינענע נוצן.

זענט איר שוין אריינגעטראטן אין דעם גרויסן קאנטעסט פון $1.000 פריזן? — (זעט זייט 2) פון היינטיקער אויסגאבע.

אנב - אורחא

פון מארק

אב. קאהאן, אין זיינע לעצטע ארטיק־לען קעגן די אידישע שולן, מאכט אזא פארט באהויפטונג, מיט וועלכער ער פאר־ענטפערט די פראגע למאי א אידישע ציי־טונג און ניט קיין אידישע שולן:

אין אמעריקע זיינען דא ארום פיר מי־ליאן אידן. פון זיי האבן דריי מיליאן מיט אידיש בכלל גאר קיין שייכות ניט אדער נאר א קליינע שייכות: זיי ריידן און טראכטן אין ענגליש.

אבער א מיליאן אידן זיינען נאך דא אין לאנד וואס ריידן און טראכטן מער אדער ווייניקער אין אידיש. זייער צאל ווערט אלץ קלענער, אבער נאך פאר א 25—30 יאר צייט איז נאך דא א פעס־טער באזן פאר דער אידישער פרעסע (פונקט וואס ער האט געזאגט מיט 25—30 יאר צוריק... מ.).

און נאכדעם ווי ער דרייט זיך ווייטער ארום דער פראגע, דערקלערט ער:

״די שפראך פון ׳פארווערטס׳ איז אי־דיש, ווייל... אידיש איז די שפראך פון די פאלקס־מאסן אין נועמעס אינטערעסן ער איז געגרינדעט געווארן״...

* * *

זעט איר דעם אומזין דערפון?

פריער באמיט זיך קהאהן צו דערווייזן, אז אידיש איז שוין ביז איצט ניט די שפראך פון דריי־פערטל פון ״די אידישע מאסן אין וועמעס אינטערעסן ער איז גע־גרינדעט געווארן״, און צום סוף קומט ער ער צום באשלוס, אז די שפראך פון דער צייטונג מוז פארט זיין אידיש.

אנערקענט ער, הייסט עס, אז אט יע־נער מיליאן אידן, וואס האלט זיך נאך מער־ווייניקער ביי אידיש, איז וויכטיקער ווי יענע דריי מיליאן אידן, וואס דארפן שוין ניט אדער קאנען ניט קיין אידיש?

ער זאגט דאך בפירוש: ״ווען די שפראך פון די אידישע מאסן וואלט מער־קיש, פארטונגזיש אדער תרגומ׳לשון, וואלט עס געווען א טעריטישער, פארטונג־זישער אדער תרגומ׳שער ׳פארווערטס׳״.

פארוואס זשע א תרגומ׳שער ״פאר־ווערטס יא, און קיין ענגלישער פאר אט די דריי מיליאן אידן ניט?

און פאר וואס האט עפעס מאקע דער ״פארווערטס״ שוין אט לעצטנס אויסגע־שניטן אפילו דעם ענגלישן ציטער־טייל פון זיין זונטאגדיקער אויסגאבע?

* * *

אין אן אנדער ארט און זיינע ארטיק־לען באהויפטעט אב. קאהאן מיט דער זעל־בער זיכערקייט, אז די איבערוועגנדיקע מערהייט פונ׳ם ארבעטער רינג (אפשר גאנצע 98 פראצענט) זיינען קעגן די א. ר. שולן, די מייסטע פון זיי זיינען ביטערע קעגנער.

פארוואס זשע שניצט פארט דער א. ר. די שולן?

שלדייק זיינען די עטלאכע הונדערט אפ־טיווע אידישסטן. זיי זיינען נוט ארגאנ־יזירט, און פירן, הייסט עס, דעם א. ר. פארן נאז, בעת די, וועלן מיר זאגן, 98 פראצענט, זיינען ניט ארגאניזירט און גלייכגילטיק צום גאנצן ענין (ער פרובירט דמאקע צו וועקן זיי פון שלאף און באוועגן זיי צו ווערן אקטיוו).

אב. קאהאן מוז ווייטער צוגעבן, אז דארטן וואו ס׳איז דא א שול, זיינען די א. ר. מיטגלידער בכלל זייער אקטיוו און לעבעדיק, אבער ער איז מודה די דאזיקע אקטיוויטעט, וואס באזירט זיך אויף א פאלשן און שעדלאכן פונדאמענט.

* * *

איז דאך ווידער די פראגע:

פארוואס איז עס די איבערוועגנדיקע ״אנטישולסטישע״ מערהייט פון א. ר. מאקע פאסיוו?

מילא, זיינען זיי טאלערענט און גלייכ־גילטיק צו די אידישע שולן. אבער דער קהאהאנטן אנערקענט דאך אז שולן זיינען יא נויטיק ״צו לערנען די קינדער סאציא־לזיס״ נאר די שולן דארפן זיין אין ״דער נאטירלאכער שפראך פון׳ם אמעריקאנער אידישן קינד״, אין ענגליש.

פארוואס זשע געפינט זיך ניט צווישן אט דער הונדערט אקטיווע מענטשן וואס זאלן אזוי ענערגיש ארבעטן פאר ענגלישע סא־ציאליסטישע שולן, ווי די ״אידישסטן״ ארבעטן פאר זייערע שולן?

און פארוואס האבן אפילו די עטלאכע פארזוכן צו גרינדען ענגלישע סאציאליס־טישע ״סאנדיי סקולס״ געענדיגט זיך מיט אזא פולשטענדיקן דורכפאל?

* * *

דער תירוץ אויף די אלע קשיות, זעט מיר אויס, ליגט אויבנאויף:

אב. קאהאן גיט ניט ארויס קיין ענגלי־שן ״פארווערטס״ פאר יענע ״דריי מי־ליאן אידן״, ווייל זיי דארפן ניט קיין ״פארווערטס״, און יענע ״98 פראצענט״ פונם ארבעטער רינג גרינדן ניט קיין ענ־גלישע סאציאליסטישע שולן, ווייל זיי דארפן ניט קיין שולן (איך נעם דא אז, למען הארגומענט, קאהאנס איינענע צי־פערן).

די ״דריי מיליאן״ דארפן ניט אפילו אזא לייכט־וואגיקן דזשאז סאציאליזם און אזא איבערפלעכלאכע דזשאז אידישקייט, ווי קאהאן האט זיי געגעבן אין זיין ״ענג־לישער פיידזש״, און פאר די ״98 פרא־צענט״ איז איבערדריק אפילו א סאציאליס־טישע ״סאנדיי סקול״.

דער שעף פון ״פארווערטס״ מוז איי־גנטלאך דאס זעלבע וואס יענער פיר־פיסלדיקער אין קרילאווס פאבל, וואס האט אונטערגעגראבן די ווארצלען פונ׳ם דעמב, די ניסלאדיק פון וועלכן ער האט געגעסן.

ער טרייבט זיינע לעזער צו אסיטילא־ציע, צום מיאוס׳מ׳ן סארט אסימילאציע, דער רעזולטאט פון וועלכער איז וואס מען פארלירט בכלל די צורת מענש און דעם באוואוסטזיין פון וועלכער ס׳איז געזעל־שאפטלאכער אחריות.

WED. APRIL 29, 1931.
Classified Sect
PERSONAL
P. A. TEMPLETO
807 Electric Railway Ch
Phone 89 688
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg.
AACTIVE MESSENGE
TRANSFER
PH. 26 062 121 AL
A. MUIR
376 FURBY ST.
PH. 33 255
FOR RENT
SITUATION WANT
THE EMPIRE LOAN
Phone 26 365
MISS PATTERSON—465 Fl
MUTUAL AGENC
874 Main St.

גרויסער מאס־מיטינג מיט דזשייקאב דע האאז, מאנטאג 4טן מאי 8.30 אוונט — אין ציון זאל — קומט אין מאסן!